

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 14.03.2006
KOM(2006) 117 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA
SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE**

Kasvua ja työllisyyttä edistävän Lissabonin ohjelman täytäntöönpano

Omistajanvaihdos – jatkuvuutta uudella alulla

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	3
1.1.	Kolmasosaa eurooppalaisista yrityksistä odottaa omistajan vaihto	3
1.2.	Omistajan vaihdokset kannustavat yrittäjyyteen.....	3
1.3.	Liiketoiminnan siirto ei sovellu kaikkiin yrityksiin.....	4
1.4.	... mutta onnistuessaan siirrot luovat kasvumahdollisuuksia ja työpaikkoja.....	4
2.	Vuoden 1994 suosituksen täytäntöönpano jäsenvaltioissa	5
2.1.	Puutteellista edistymistä.....	5
2.2.	Omistajanvaihdoksiin ei ole perehdytty riittävästi.....	6
2.3.	Taloudellinen toimintaympäristö ei aina suosi liiketoiminnan siirtoa.....	6
2.4.	Ei vakavia esteitä yrityksen rakennemuutokselle siirron valmisteluvaiheessa	7
2.5.	Pienyritysten muuttaminen osakeyhtiöiksi on helpottunut	7
2.6.	Kumppanuuden jatkuvuus voidaan vahvistaa kumppanuussopimuksella	8
2.7.	Perintöveron poisto tai alennus on toteutettu monissa maissa.....	8
2.8.	Verohelpotuksia ei juurikaan ole saatavilla, jos yritys myydään ulkopuolisille.....	9
3.	Jatkotoimia koskevat suositukset	9
3.1.	Sekä liiketoiminnan siirtoihin että käynnistysvaiheeseen on kiinnitettävä poliittista huomiota.....	9
3.2.	On taattava riittävät taloudelliset edellytykset	9
3.3.	Tiedottamista on lisättävä, otettava huomioon psykologiset tekijät ja tuettava neuvontapalveluja	10
3.4.	Yritysten siirtoille on luotava avoimet markkinat	10
3.5.	Yritysten siirtoja on tuettava verojärjestelmillä	11
3.6.	On luotava tarkoituksenmukaiset rakenteet, jotta suositukset voidaan pääpiirteissään panna täytäntöön	11

1. JOHDANTO

1.1. Kolmasosaa eurooppalaisista yrityksistä odottaa omistajan vaihto

Euroopan komissio vahvisti helmikuussa 2005 sitoutumisensa kasvuun ja työllisyyteen tähtäävään Lissabonin kumppanuuteen¹ ja esitti marraskuussa 2005 pk-yrityksille suunnatun kattavan toimintakehyksen, jossa selvästi todettiin liiketoiminnan siirtojen tärkeys.²

Euroopan väestö ikääntyy, ja mahdollisuudet liiketoiminnan siirtoihin kasvavat. Kolmannes EU:n yrittäjistä (lähinnä niistä, jotka johtavat perheyrittäjiä) vetäytyy toiminnasta seuraavien kymmenen vuoden aikana. Tämän arvioidaan koskevan jopa 690 000 pk-yritystä ja 2,8 miljoonaa työpaikkaa vuosittain.³ Omistajanvaihdokset ovat monimutkaisia ja epäonnistuvat usein, mikä ei johdu siitä, että yritys ei sinänsä olisi elinkelpoinen, vaan siitä, että siirtymävaihe on ongelmallinen. Euroopan kilpailukykyyn vahvistamiseksi on tarpeen parantaa taloudellista ympäristöä ja tukitoimia liiketoiminnan siirtoja varten.

Jäsenvaltioista saadut luvut korostavat omistajanvaihdosten merkitystä. **Saksassa** omistajanvaihdosten arvioidaan koskevan 354 000 yritystä seuraavien viiden vuoden aikana.⁴ **Ranskassa** omistajanvaihdokset ovat mahdollisia noin 600 000:ssa yrityksessä seuraavan vuosikymmenen aikana.⁵ **Italiassa** ennustetaan omistajanvaihdoksen olevan mahdollinen 40 prosentissa yrityksistä lähivuosikymmenen aikana.⁶ **Itävallassa** liiketoiminnan siirto koskee 23:a prosenttia kaikista yrityksistä vuosina 2004–2013.⁷ **Ruotsissa** sukupolvenvaihdos odottaa 45 000–50 000 työllistävää yritystä seuraavan vuosikymmenen kuluessa.⁸ **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** pienyrityspalvelu (Small Business Service) on todennut, että kolmannes pk-yritysten omistajista saattaa epäonnistua iästä johtuvassa liiketoiminnan siirrossa.⁹ Vaikka täysin vertailukelpoiset tiedot puuttuvat, saatavissa olevien tietojen perusteella on ilmeistä, että ilmiö koskettaa merkittävästi koko Eurooppaa.

1.2. Omistajan vaihdokset kannustavat yrittäjyyteen

Aiemmin yritykset siirtyivät tavallisesti perheen sisällä, ja nämä siirrot tapahtuivat useimmiten mutkattomasti. Perheyrittäjät säilyttävät tietynlaisen yrittäjähengen yhteisössä ja toimivat nuorten yrittäjien luonnollisena kasvualustana. Yleensä perheyrittäjät pitkän

---

¹ Euroopan komissio (2005), Kasvu ja työtä Euroopan tulevaisuuden hyväksi – Uusi alku Lissabonin strategialle. Tiedonanto kevään Eurooppa-neuvostolle, KOM(2005) 24.

² Euroopan komissio (2005), Yhteisön Lissabon-ohjelman täytäntöönpano – Kasvuun ja työllisyyteen tähtäävä nykyaikainen pk-yrityspolitiikka, KOM(2005) 551.

³ BEST-hankkeen raportti pienten ja keskisuurten yritysten luovutuksesta, 2002.

⁴ Institut für Mittelstandsforschung, Bonn, 2005.

⁵ Vilain (2004), La transmission des PME artisanales, commerciales, industrielles et de services, avis et rapport du conseil économique et social.

⁶ European Seminar on the Transfer of Businesses (liiketoiminnan siirtoa koskeva eurooppalainen seminaari), Wien, 23.–24.9.2002, loppuraportti.

⁷ Mandl, (2004), Business transfer and successions in Austria, Proceedings of the 27th Institute for Small Business Affairs National Conference.

⁸ Generationsskiften i företag – Problemanalys av vilka effekter förväntas av kommande generationsskiften företag, 2004.

⁹ Passing the baton – encouraging successful business transfer – Evidence and key stakeholder opinion, 2004.

aikavälin tavoitteineen vakauttavat elinkeinoelämää ja tuottavat lukuisia esimerkkejä yritysten aidosta sosiaalisesta vastuusta.

Parempien koulutusmahdollisuuksien vuoksi nykynuorilla on kuitenkin enemmän vaihtoehtoja valittavanaan kuin jatkaminen perheyrityksessä. Perheillä on lisäksi vähemmän lapsia, ja siksi jatkajien löytäminen perhepiiristä on vaikeampaa, etenkin koska kilpailun jatkuva lisääntyminen toimintaympäristössä edellyttää parempia johtamis- ja yrittäjätaitoja. Tässä tilanteessa on erityisen huolestuttavaa, että tytöt jätetään edelleen usein huomiotta harkittaessa mahdollisia jatkajia (tavallisesti miespuolisille) yrittäjille.¹⁰

1.3. Liiketoiminnan siirto ei sovellu kaikkiin yrityksiin ...

On luonnollista, että tietty määrä vanhoja yrityksiä lopettaa toimintansa ja ne korvataan uusilla yrityksillä ja laajenevalla innovaatiotaloudella. Omistajanvaihdos ei sovellu kaikkiin yrityksiin. Liiketoiminnan siirto on erityinen ongelma surkastuvilla tai rakenteellisesti muuttuvilla aloilla. Siirto on lisäksi vaikeampaa pienyrityksissä ja edellisen omistajan vahvasti hallinnoimissa yrityksissä.

Tulevaisuudessa siirrot perheen ulkopuolisille tahoille yleistyvät. Jatkajan löytäminen perheen ulkopuolelta ei kuitenkaan ole helppoa. Yritysten perustamiseen halukkain ikäryhmä supistuu lähivuosikymmeninä. Sitä paitsi vain vajaa puolet eurooppalaisista on kiinnostunut itsenäisestä ammatinharjoittamisesta, kun suurin osa työskentelee mieluummin palkattuna työntekijänä. Huolimatta yrityksen siirtoon liittyvistä eduista (valmis tuotantorakenne, asiakasverkosto, vakiintunut nimi jne.) nekin, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä, perustavat mieluummin oman yrityksen.

1.4. ... mutta onnistuessaan siirrot luovat kasvumahdollisuuksia ja työpaikkoja

Jos yritykset epäonnistuvat vain siirtymisvaiheen ongelmien vuoksi, menetetään suotta taloudellista pääomaa, esimerkiksi osaamista, vakiintuneita yhteyksiä ja muita aineettomia hyödykkeitä sekä työpaikkoja, ja taloudellinen kasvu laantuu. Liiketoiminnan siirron epäonnistuminen kilpailukykyisissä yrityksissä on erityisen tuhoisaa jo ennestään taantuvilla alueilla ja maaseudulla, jossa yksittäisen yrityksen menetys voi horjuttaa talouselämän rakennetta.

Onnistuneemmat yritysten siirrot hyödyttävät välittömästi Euroopan taloutta. Toiminnassa olevissa yrityksissä säilyy keskimäärin viisi työpaikkaa, kun niitä vastikään perustetuissa yrityksissä on keskimäärin kaksi.¹¹ Lisäksi siirtojen onnistumisaste on korkeampi kuin uusien yritysten menestys.

Tämän tiedonannon tarkoituksena on muistuttaa jäsenvaltioita omistajanvaihdokselle suotuisten olosuhteiden tärkeydestä. Siinä selostetaan komission ja jäsenvaltioiden aiempia ja nykyisiä toimia siirtojen helpottamiseksi ja tähdennetään joitakin hyviä toimintatapoja. Lisäksi tiedonannossa esitetään päätelmiä siitä, mitä jäsenvaltioiden ja komission on vielä syytä tehdä, jotta omistajanvaihdokset onnistuisivat paremmin tulevaisuudessa.

---

¹⁰ Keese, D. (2002), Geschlechtsspezifische Nachfolgeprobleme in kleinen und mittleren Unternehmen, in: Wirtschaftspsychologie, vol. 4, s. 34–38.

¹¹ BEST-hankkeen raportti pienten ja keskisuurten yritysten luovutuksesta, toukokuu 2002.

2. VUODEN 1994 SUOSITUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO JÄSENVALTIOISSA

2.1. Puutteellista edistymistä

Euroopan komissio nimesi **tiedonannossaan heinäkuussa vuonna 1994** neljä tyypillistä omistajanvaihdoksiin liittyvää ongelmaa: (1) henkilöyhtiöiden ja yksityisyrittäjien toiminnan jatkuvuuden varmistaminen, (2) valmistautuminen yrityksen siirtoon valitsemalla tarkoituksenmukaisin oikeudellinen muoto, (3) kannustaminen yrityksen siirtoon kolmansille osapuolille ja (4) perheyriyten tukeminen asianmukaisin verohelpoituksin.¹² **Joulukuussa 1994** komissio julkaisi **pienien ja keskisuurten yritysten omistajanvaihdosta koskevan suosituksen**¹³, jossa jäsenvaltioita kehoitettiin

- kannustamaan valistus-, tiedotus- ja koulutustoimia, joilla varmistetaan oikea-aikainen valmistautuminen yritysten siirtoihin
- luomaan yritysten siirtoja suosiva taloudellinen toimintaympäristö
- suomaan oikeudelliset mahdollisuudet yrityksen rakenneuudistukseen omistajanvaihdokseen valmistauduttaessa
- sopimaan oikeudellisista periaatteista, joilla varmistetaan henkilöyhtiöiden ja yksityisyrittäjien toiminnan jatkuvuus yhtiökumppanin tai omistajan kuoleman varalta
- tukemaan yritysten selviytymistä asianmukaisin perintö- ja lahjaverosäädöksin
- helpottamaan yritysten siirtoa kolmansille osapuolille tarvittavin verosäädöksin.

Vuonna **1998** julkaistussa **toisessa tiedonannossa** komissio kannusti jäsenvaltioita tehostamaan toimiaan selkeyttämällä lainsäädäntöä ja hallintoa, ottamalla käyttöön merkittäviä veronlievennyksiä ja helpottamalla yrityksen ostoon tarvittavan taloudellisen tuen hankkimista.¹⁴ Vuonna **2000** jäsenvaltioiden nimeämien asiantuntijoiden ryhmä totesi, että alle puolet vuoden 1994 suosituksista oli toteutettu käytännössä. Ryhmä suositteli markkinoiden tehokkaampaa avaamista kolmansille osapuolille tehtäviä luovutuksia varten, paremman koulutuksen kehittämistä ja yrityssiirtoihin liittyviä perusteellisempia tutkimuksia.¹⁵ Vuosina **2002–2003** toteutetussa **jatkohankkeessa** käsitys suositusten puutteellisesta täytäntöönpanosta vahvistui, minkä tuloksena korostettiin, että luovutuksiin olisi kiinnitettävä samassa määrin poliittista huomiota kuin uusien yritysten perustamiseen. Kolmansille osapuolille tehtävien luovutusten helpottamista suositeltiin ja toimia luovutusten valmistelemiseksi ajoissa kehoitettiin lisäämään.¹⁶

Parantamisen varaa on edelleen: kuten liitteenä olevasta taulukosta ilmenee, vain 55 % vuoden 1994 suosituksissa esitetyistä toimenpiteistä on toteutettu (vanhoissa jäsenvaltioissa 60 %, uusissa 45 %; kukin sarake edustaa yhtä toimenpidesuositusta). Uudet jäsenvaltiot

---

¹² Komission tiedonanto yritysten luovutuksesta ja toimista pk-yritysten hyväksi, EYVL C 204, 23.7.1994, s. 1–23.

¹³ Komission tiedonanto pienien ja keskisuurten yritysten luovutuksesta, EYVL L 385, 31.12.1994, s.14–17.

¹⁴ Komission tiedonanto pienien ja keskisuurten yritysten luovutuksesta, EYVL C 93, 28.3.1998, s. 2–21.

¹⁵ BEST-hankkeen raportti pienien ja keskisuurten yritysten luovutuksesta, toukokuu 2002.

¹⁶ Euroopan komissio (2003), MAP 2002 –hankkeen loppukertomus, elokuu 2003.

näyttävät löytäneen tehokkaampia ratkaisuja yhtiöoikeudellisissa kysymyksissä, ehkä siksi, että yrityksiä koskevat lait on monissa näistä valtioista laadittu hiljattain ja niitä laadittaessa on voitu käyttää todellisia esimerkkejä. Vanhat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet suhteellisesti enemmän tukitoimia ja tiedottaneet aktiivisemmin sekä luoneet paremman ympäristön yrityksen myymiselle.¹⁷

2.2. Omistajanvaihdoksiin ei ole perehdytty riittävästi

Luovutusten valmistelu on monitahoista ja vaatii aikaa; usein se lykätään tuonemmaksi päivittäisten kiireiden vuoksi. Erityisesti yritysten perustajat ovat joskus haluttomia suunnittelemaan yrityksestä luopumista pelätessään asemansa heikkenevän yhteiskunnassa ja perheessä, samalla kun he luopuvat yrityksen johdosta.

Suunnilleen puolet EU:n jäsenvaltioista on toteuttanut toimenpiteitä tietoisuuden parantamiseksi tai luonut palveluja, jotka antavat liiketoiminnan siirtoa koskevia tietoja ja koulutusta (taulukon sarake 2). Asian keskeisen tärkeyden vuoksi on kuitenkin tehostettava toimia. Nämä ovat erityisen onnistuneita, jos ne kohdennetaan yksittäisiin yrityksiin, kuten on tehty **Alankomaissa** ja **Itävallassa**, jossa kauppakamarit ovat lähettäneet kirjeitä tietyn ikäisille yritysten omistajille korostaen tarvetta valmistella omistajanvaihdosta ajoissa.

Samoin on välttämätöntä tiedottaa yrittäjyyttä harkitseville, että olemassa olevan yrityksen toiminnan jatkaminen voi monissa tapauksissa olla uuden yrityksen perustamista parempi vaihtoehto.

2.3. Taloudellinen toimintaympäristö ei aina suosi liiketoiminnan siirtoa

Liiketoiminnan siirto edellyttää tavallisesti enemmän varoja kuin uuden yrityksen perustaminen, koska jatkajan on maksettava aineellisen omaisuuden ja rahoitusvarojen lisäksi suhteista asiakkaisiin ja tavaran toimittajiin, kaupallisesta maineesta, odotettavissa olevista tuotoista jne. Käynnistysvaiheeseen tarkoitettut rahoituskeinot eivät siksi aina riitä siirron rahoittamiseen.

Jos pienyritys siirretään yksityishenkilölle tai toiselle pienyritykselle, vakuudet eivät useinkaan ole kovin suuria, ja siirtoon liittyvän velan maksu riippuu yksinomaan yrityksen kassavirrasta. Sen vuoksi on tarpeen arvioida yrityksen tilanne perusteellisesti, mikä aiheuttaa suhteellisen korkeat liiketoimeen liittyvät kustannukset. Pankit arvioivat erityisesti pienehköjen yritysten kustannukset ja riskit usein epäsuotuisiksi rahoituksen kokonaisuutensa verrattuna.

Keskikokoisille yrityksille tarkoituksenmukaisin rahoitusratkaisu on monissa tapauksissa pääoma- ja välirahoituksen sekä lainan yhdistelmä, jossa otetaan huomioon asianomaisten edut ja yrityksen takaisinmaksukyky. Toisinaan ei ajoissa löydy sellaista siirtoon sopivaa ratkaisua, joka säilyttäisi yrityksen elinkelpoisena. Komissio on ehdottanut uudessa kilpailukykyä ja innovointia koskevassa puiteohjelmassa, että suoria oman pääoman ehtoisia sijoituksia (välirahoitusta) tuetaan ja asetetaan vakuudet kyseisiin liiketoimiin liittyvien riskien jakamiseksi. Lisäksi komission Jeremie-aloitteella (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*); yhteiset eurooppalaiset varat keskisuurille ja sitä pienemmille

---

¹⁷ Arvioihin on suhtauduttava varauksella, koska eri toimien tehokkuus ei ole verrattavissa.

yrityksille) annetaan koheesio-ohjelmista vastaaville viranomaisille mahdollisuus korjata rahoitusjärjestelyjen puutteita.

Luovutusten rahoitusta helpottaakseen **Belgia** ja **Luxemburg** tarjoavat lainoja edullisin koroin, **Tanskassa**, **Ranskassa** ja **Itävallassa** on käytössä lainatakuita, jotka alentavat riskipreemiota. **Irlannissa** myönnetään verohelpotuksia investoinneille, joiksi katsotaan myös liiketoiminnan siirrot. Välillisempiä toimia ovat pankkien neuvontapalvelut ja tietokannat, joiden avulla on helpompi arvioida yrityksen arvo. EU:n 25:stä maasta vajaan puolella kohdennetaan välitöntä tai välillistä rahoitustukea liiketoiminnan siirtojen edistämiseen (taulukon sarake 3). Varta vasten yritysten siirtoihin suunnitellut toimenpiteet ovat harvinaisia; tavallisesti käynnistysvaiheeseen tarkoitettua tukea voidaan myös käyttää siirtojen rahoittamiseen.

2.4. Ei vakavia esteitä yrityksen rakennemuutokselle siirron valmisteluvaiheessa

Varsinkin pienemmissä yrityksissä yrittäjä on tiiviissä yhteydessä yritykseensä, ja siksi omistajanvaihdos edellyttää rakenteellista muutosta. Yritystoiminnan jatkaja tai jatkajat saattavat myös haluta oikeudellista muotoa muutettavaksi, jotta yritys voidaan sopeuttaa uusiin päätöksentekomenettelyihin tai omistajien/johtajien uuteen lukumäärään. Omistajanvaihdos ei onnistu, jos oikeudellisen muodon muutos edellyttää yrityksen lakkauttamista.

Suurimmassa osassa EU:n valtioita on käytössä toimia, jotka mahdollistavat oikeudellisen muodon muutoksen ja etenkin yritysfuusiot (taulukon sarake 4). Oikeudellisen muodon muutosta koskevat säännökset on joko nimenomaan sisällytetty lakiin tai ne perustuvat yleisiin oikeusperiaatteisiin.

Yrityksen oikeudellisen rakenteen uudistus voi johtaa verojen (esim. pääomavoittovero, yhtiövero) tai rekisteröintimaksujen ja leimaverojen perintään. Neuvoston direktiivissä 90/434/ETY ("Yritysjärjestelydirektiivi") säädetään pääomavoittojen verotuksen lykkäyksestä, mutta tämä koskee ainoastaan rajatylittäviä uudelleenjärjestelytoimia, ei kokonaan kotimaassa toteutettavia rakenneuudistustoimia eikä myöskään toiminimen tai avoimen yhtiön muuttamista osakeyhtiöksi. Lisäksi verohelpotukset ovat mahdollisia vain tietyin ehdoin, esimerkiksi siirrettyjen varojen on jäätävä liitetyiksi siirtävän yhtiön jäsenvaltiossa sijaitsevaan vastaanottavan yhtiön kiinteään toimipaikkaan. Direktiivissä ei myöskään säädetä välillisistä siirtoveroista kuten kiinteän omaisuuden luovuttamiseen liittyvistä leimaveroista. Nämä todettiin vuonna 2001 julkaistussa yhtiöverotutkimuksessa¹⁸ yritysten uudelleenjärjestelyjä merkittävästi haittaaviksi esteiksi, koska ne saattavat olla jopa 10 prosenttia kiinteän omaisuuden arvosta. Suhteellisen monet maat ilmoittivat eräistä lievennyksistä luovutuksen yhteydessä perittäviin maksuihin (taulukon sarake 5).

2.5. Pienyritysten muuttaminen osakeyhtiöiksi on helpottunut

Osakeyhtiömuodolla on yrityksen luovutusta ajatellen useita etuja. Osakeyhtiöt ovat oikeudellisesti riippumattomia omistajasta ja jatkavat toimintaansa omistajan kuollessa. Niiden rakenteen vuoksi on myös helppoa jakaa osakkeita perijöiden kesken perintöosuuksien mukaisesti ja ostaa osakkeita takaisin, jotta päätäntävaltaa voidaan keskittää ja maksaa lopulliset osuudet sellaisille perijöille, jotka eivät ole kiinnostuneita yrityksestä.

---

¹⁸ SEK (2001) 1681, Yhtiöverotus sisämarkkinoilla.

Pienyrityksille osakeyhtiöiden tiukasti säännellyt hallintomenettelyt saattavat olla liian hankalia (esimerkiksi vaatimus osakkaiden vähimmäismäärästä, korkeat vähimmäispääomavaatimukset, hallintoneuvoston tarve, osakaskokousten koollekutsumuodollisuudet sekä kirjanpitoa, tilintarkastuksia ja kertomuksia koskevat vaatimukset). Neljätoista EU:n valtiota on ilmoittanut yksinkertaistaneensa pieniä osakeyhtiöitä koskevia menettelyjä (taulukon sarake 6).

Verrattuna tilanteeseen, joka vallitsi komission suosituksen julkaisemisajankohtana, useimmissa maissa on nyt mahdollista perustaa osakeyhtiömuotoinen pienyritys, jossa osakkaita on vain yksi (tai enintään kaksi), mikä on selvästi kehitystä parempaan. Useissa maissa on siirrytty esimerkiksi yksinkertaistettuihin kirjanpitomenettelyihin, etenkin pienehköissä yrityksissä ja sellaisissa yrityksissä, joiden osakkeita ei myydä julkisilla markkinoilla (taulukon sarake 7).

2.6. Kumppanuuden jatkuvuus voidaan varmistaa kumppanuussopimuksella

Yleensä kumppanuus päättyy toisen sopimuspuolen kuollessa, mutta normaalisti on mahdollista varmistaa jatkuvuus tarkoituksenmukaisesti laaditulla kumppanuussopimuksella, joka on ensisijainen toisen sopimuspuolen tekemään testamenttiin nähden erimielisyyksien varalta (taulukon sarake 8).

Jos yrityksen perijöitä on useampi kuin yksi, saattaa syntyä erimielisyyttä yrityksen toiminnan jatkamisesta tai lopettamisesta. **Latviassa** ja **Itävallassa** kaikkien perijöiden ei ilmeisesti tarvitse yhdessä päättää yrityksen jatkamisesta, ja niissäkin harvoissa maissa, joissa enemmistön hyväksyntä riittää, tiettyjen ehtojen on täyttyttävä. Yleensä yksittäisen perijän oikeutta pidetään oikeusjärjestelmissä yritysten jatkuvuutta tärkeämpänä (taulukon sarake 9).

Yksi keino varmistaa yrityksen jatkuvuus omistajan kuoleman varalta ovat perimyssopimukset. Vaikka ne ovat osoittautuneet hyödyllisiksi joissakin maissa, niitä ei vielä sallita suhteellisen monissa muissa, ainoastaan **Espanja, Ranska, Latvia, Unkari, Malta, Itävalta** ja **Suomi** ovat ilmoittaneet sopimusten olevan mahdollisia.

2.7. Perintöverojen poisto tai alennus on toteutettu monissa maissa

Jos perintöverot heikentävät yritysten maksuvalmiutta ja nielevät niiden varoja, yritysten lopettamisesta johtuvat pitkän aikavälin verotulojen menetykset saattavat olla huomattavasti suurempia kuin lyhyellä aikavälillä saatavat verotulot olisivat. **Virossa, Italiassa, Kyproksessa, Slovakiassa ja Ruotsissa** perintöverot on poistettu. **Espanjassa, Irlannissa ja Suomessa** veron perustetta voidaan alentaa, jos luovutettu yritys jatkaa toimintaansa useita vuosia. **Yhdistyneessä kuningaskunnassa** yrityksen varojen siirto voidaan kokonaan vapauttaa veroista. Joissakin maissa on osittainen verovapaus tai muita verohelpotuksia. Kaikkiaan 21:ssä maassa ei peritä yritysten siirtoja koskevaa perintöveroa, tai verorasituksen vähentämiseksi myönnetään erityiskohtelu (taulukon sarake 10).

Veronkevennyksien ohella varojen menetys voidaan myös estää lykkäämällä perintöveron maksuunpanoa, ja/tai hajauttamalla maksu pitemmälle ajanjaksolle. Tällaisista mahdollisuuksista ilmoitti 18 maata (taulukon sarake 11).

2.8. Verohelpotuksia ei juurikaan ole saatavilla, jos yritys myydään ulkopuolisille

Jotta siirto ulkopuolisille olisi vartenotettava vaihtoehto, verotusjärjestelmissä olisi otettava huomioon, että verotettava myyntivoitto merkitsee arvonlisäystä pitkän ajan kuluessa. Vajaassa puolessa maista on otettu käyttöön toimia, joiden tarkoituksena on estää henkilöiden progressiivista tuloverotusta nousemasta liialliseksi tällaisten arvonnousujen vuoksi (taulukon sarake 12), esimerkiksi vapauttamalla verosta (tiettyyn rajaan asti) **Ranskassa** ja **Irlannissa**, alentamalla veroastetta (**Belgia, Saksa, Itävalta**) tai lieventämällä alimpien tulojen verotusta (**Yhdistynyt kuningaskunta**). Kyseisiin säännöksiin liittyy usein erityisehtoja (myyjän vähimmäisikä, erityiskohtelun mahdollisuus verotuksessa vain kerran).

Myymällä tapahtuvan omistajanvaihdoksen yhteydessä saattaa paljastua verotettavaa omaisuutta. Vain muutamissa maissa on erityisiä tuloveron alennuksia, jos myynnin tuotto sijoitetaan toiseen yritykseen. Eräitä aiempia veronkevennyksiä on jopa poistettu (taulukon sarake 13). Vaikka yritysjärjestelydirektiivissä säädetään varojen siirrosta, direktiivin soveltamisala rajoittuu rajatylittäviin uudelleenjärjestelytoimiin (ks. edellä). Direktiivissä ei myöskään säädetä esimerkiksi siirroista, joissa yli 10 prosenttia maksetaan käteisvaroin.

Ellei perheen piiristä löydy jatkajaa, yrityksen jatkuvuus voidaan verraten hyvin varmistaa luovuttamalla se työntekijöille. Kuitenkin vain muutamat jäsenvaltiot kannustavat tällaisiin siirtoihin erityisin tuloveron helpotuksin (taulukon sarake 14). Mikäli verohelpotuksia on käytössä, niiden tarkoituksena on edistää työntekijöiden yleistä osallistumista rahoitukseen, ei niinkään liiketoiminnan siirtoa.

3. JATKOTOIMIA KOSKEVAT SUOSITUKSET

Hitaan edistymisen varalta vahvistetaan seuraavassa vuonna 1994 annettuja suosituksia, eräät suositukset puolestaan heijastavat taloudellisten tekijöiden muutosta kuluneen vuosikymmenen aikana.

3.1. Sekä liiketoiminnan siirtoihin että käynnistysvaiheeseen on kiinnitettävä poliittista huomiota

Koska siirretyt yritykset menestyvät keskimäärin paremmin ja luovat enemmän työpaikkoja kuin uudet yritykset, yrityksen toiminnan jatkamista tai olemassa olevan yrityksen hankintaa olisi johdonmukaisesti edistettävä uuden yrityksen perustamisen vaihtoehtona. Uutta yritystä tuettaessa olisi kulloinkin harkittava, voitaisiinko samaa toimenpidettä soveltaa liiketoiminnan siirtoon. Joissakin maissa uusien yritysten perustaminen saattaa tuntua tällä hetkellä tähdellisemmältä, mutta yritystoiminnan jatkoa edistävät olosuhteet elvyttävät myös yrittäjyyttä.

3.2. On taattava riittävät taloudelliset edellytykset

Yritystoiminnan jatkamista edistetään nimenomaan luomalla rahoituskeinoja. Käynnistysapua, lainoja ja takuita tulisi olla saatavilla paitsi uuden yrityksen perustamiseen myös olemassa olevan yrityksen toiminnan jatkamiseen. Rahoitusvälineiden laajuutta määritettäessä olisi otettava huomioon, että yritysten luovutuksiin vaaditaan usein enemmän varoja kuin yrityksen käynnistämiseen.

Koska ulkopuolisille tehtävien luovutusten määrä kasvaa, pk-yrityksiin tehdyille pääomasijoituksille tai muille oman pääoman ehtoisille sijoituksille annettujen takausten on

katettava siemenpääomaa ja/tai käynnistysvaiheen pääomaa myöntävien paikallisten tai alueellisten rahastojen sijoitukset samoin kuin välirahoitusta myöntävät rahastot; tavoitteena on pienentää heikosta rahoitusrakenteesta ja liiketoiminnan luovutuksista johtuvia pk-yritysten ongelmia (tähän liittyen ks. parhaillaan Euroopan parlamentin ja neuvoston käsiteltävänä olevan kilpailukykyä ja innovointia koskevan puiteohjelmaehdotuksen 18 artiklan 2 kohta).

3.3. Tiedottamista on lisättävä, otettava huomioon psykologiset tekijät ja tuettava neuvontapalveluja

Monia epäonnistumisia olisi voitu välttää, jos siirrot olisi suunniteltu hyvissä ajoin ja pyydetty neuvoja asiantuntijoilta. Jäsenvaltioiden olisi tuettava tai järjestettävä toimia (esimerkiksi kauppakamarien välityksellä), jotta yritysten omistajat tiedostaisivat tarpeen valmistautua omistajanvaihdokseen ajoissa. Jäsenvaltioiden olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota suoriin yhteydenottoihin, esimerkiksi kirjeitse tietyn iän saavuttaneisiin yritysten omistajiin. Tiedotuskampanjoissa olisi otettava huomioon myös pienyritysten tärkeät yhteystahot (kuten veroneuvojat, kirjanpitäjät, pankit jne.).

Erytyisesti yritysten perustajien on henkisesti vaikeaa luovuttaa käsistään yritys ja nähdä uuden omistajan toteuttavan muutoksia. Puolueeton, asiantunteva ulkopuolinen neuvoja voi auttaa voittamaan nämä siirtymävaiheen vaikeudet. Jäsenvaltioiden olisi aktiivisesti edistettävä ja tuettava mentorointipalveluja, joita esimerkiksi kauppakamarit, ammattiyhdistykset ja vastaavat järjestöt voivat tarjota.

Euroopan parlamentin ehdotuksesta komissio suunnittelee pilottihankkeen käynnistämistä aiheena *Osaamisen siirtäminen mentoroinnin avulla pk-yrityksissä*. Hankkeen tarkoituksena on parantaa henkilöstöhallintoa säätämällä periaatteellisesti eurooppalaisesta koulutus- ja neuvontajärjestelmästä, johon sisältyy yritysten siirtoon välttämättömän tiedon ja keskeisten taitojen siirto.¹⁹

3.4. Yritysten siirroille on luotava avoimet markkinat

Kolmansille osapuolille tehtävien luovutusten helpottamiseksi olisi helpotettava mahdollisten ostajien ja myyjien kohtaamista perustamalla ja ylläpitämällä puolueettomia palveluja osapuolille. Palvelujen on ulotuttava muuhunkin kuin pelkkään luovutettavia yrityksiä koskevien tietokantojen perustamiseen, ja niihin on sisällyttävä kattava välityspalvelu, jotta taataan luovutusten sujuminen järjestelmällisesti ja jäsennellysti kumppanuuden hengessä.

Vuonna 2004 toteutetussa MAP-hankkeessa *Fostering transparent market places for the transfer of businesses* tutkittiin hyviksi todettuja käytäntöjä ostajan ja myyjän välisissä yhteyksissä kolmansille osapuolille tapahtuvien pk-yritysten luovutusten yhteydessä. Esimerkiksi **Saksassa, Ranskassa, Italiassa, Luxemburgissa, Alankomaissa ja Itävallassa** kauppakamarit tai vastaavat puolueettomat tahot ylläpitävät kyseisiä markkinoita.

---

¹⁹ Euroopan parlamentin budjettikohta 02 02 03 03, Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavasta varainhoitoasetuksesta 25 päivänä kesäkuuta 2002 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 49 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pilottihanke, EYVL L 248, 16.9.2002, s.1.

3.5. Yritysten siirtoja on tuettava verojärjestelmillä

Joissakin maissa perintö- ja lahjaverojärjestelmä on uusittu perheensisäisten siirtojen helpottamiseksi. Vain muutamat maat näyttävät noudattaneen sellaisia vuoden 1994 suosituksia, jotka koskivat kolmansille osapuolisille tehtävien siirtojen verotusta, eli henkilökohtaista tuloveroa, yhtiöveroa tai pääomavoittojen verotusta, ja eräissä tapauksissa toimet on jopa peruttu. Suosituksen mukaan olisi harkittava (osittaista) vapautusta yrityksen myyntivoittoon kohdistuvasta tuloverosta, jos omistaja lähestyy eläkeikää, ja erityisiä veronalennuksia tuloista, jotka sijoitetaan toiseen yritykseen tai käytetään yrityksen omistajan eläkkeen rahoittamiseen

Yritysten myyntiä työntekijöille on edistettävä tehokkaammin. Joissakin maissa on saatu hyviä kokemuksia verovapautuksista työntekijöiden sijoittaessa varoja omiin yrityksiinsä (esimerkiksi verotuksessa edullisesti kohdeltavat säästöohjelmat, työntekijöiden osakeomistusjärjestelmät ja osakeoptiosuunnitelmat).

3.6. On luotava tarkoituksenmukaiset rakenteet, jotta suositukset voidaan pääpiirteissään panna täytäntöön

Vain jäsenvaltiot, niiden kansalliset, alueelliset ja paikalliset hallintoviranomaiset sekä liike-elämää tukevat järjestöt voivat luoda edellytykset yritysten siirtojen onnistumiselle. Lakien ja säästöjen uudistamisen ohella on tavoitettava sadattuhannet eurooppalaiset yritykset, joita omistajanvaihdos koskee lähivuosina, ja luotava näiden tueksi infrastruktuuri. Tämä merkitsee tietojen jakamista viranomaisille ja tukihenkilöstölle, kouluttajien kouluttamista, opetusmateriaalin ja apuvälineiden kehittämistä sekä monia muita toimia.

Vuoden 1994 suosituksen täytäntöönpano²⁰

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Maa	Tiedustukset	Taloudellinen toimintaympäristö	Oikeudellisen muodon muutos	Uudelleenjärjestely ilman verovaikutusta	Pk-yritysten/yhtiöiden yksinkertaistaminen	Yhden osakkaan yhtiö	Jatkuvuuden oikeusperiaate	Yksimielisyyttä ei vaadita	Perintöveron alennus	Perintöveron lykkäys	Eläkkeelle siirtymisestä johtuva veronalennus	Uudelleeninvestoinnista johtuva veronalennus	Työntekijöille myynnistä johtuva veronalennus	Yhteensä + tai (+)
B	+	+	+	+	+	Ø	+	Ø	+	(+)	+	+	(+)	11
C	-	-	+	(+)	+	Ø	(+)	Ø	(+)	(+)	+	+	Ø	8
D	-	+	(+)	+	+	+	+	-	+	Ø	+	Ø	+	9
D	+	+	+	+	+	+	+	Ø	+	+	+	+	Ø	11
E	Ø	Ø	+	-	-	+	-	-	+	+	Ø	Ø	Ø	4
E	-	-	-	-	-	-	-	-	(+)	+	-	-	-	2
E	(+)	-	+	-	+	+	(+)	-	+	+	-	+	(+)	9
F	+	+	+	+	-	+	-	-	+	Ø	+	+	(+)	9
IR	(+)	(+)	Ø	+	+	Ø	(+)	-	+	+	+	Ø!	(+)	9
I	+	(+)	+	Ø	Ø	+	+	+	+	+	Ø	Ø	Ø	8
C	(+)	Ø	+	-	+	(+)	(+)	-	+	+	Ø	Ø	Ø	7
L	-	Ø	(+)	+	Ø	+	+	+	-	-	-	-	-	5
L	(+)	-	+	+	+	+	+	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	8
L	+	+	+	-	(+)	+	+	Ø	-	(+)	Ø	Ø	Ø	7
H	Ø	Ø	+	+	Ø	+	+	+	(+)	-	+	Ø	+	8
M	Ø	Ø	(+)	+	+	Ø	(+)	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	6
N	+	-	+	+	+	+	+	-	+	+	Ø!	Ø	Ø	8
A	+	+	(+)	+	+	+	(+)	+	+	(+)	+	Ø	(+)	12
P	-	(+)	(+)	+	Ø	+	(+)	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	6
P	(+)	-	+	-	-	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	Ø	Ø	3
SI	Ø	Ø	(+)	+	+	+	(+)	-	-	(+)	Ø	Ø	Ø	6
S	Ø	Ø	(+)	Ø	Ø	+	-	Ø	+	-	Ø	Ø	Ø	3
FI	+	+	(+)	+	+	+	+	Ø	+	+	Ø	Ø	Ø	9
S	(+)	-	(+)	+	-	+	Ø	Ø	+	+	-	-	Ø	6
U	(+)	-	+	-	-	(+)	-	Ø	+	+	Ø!	+	(+)	7
E	15	10	23	16	14	19	19	4	21	18	8	6	8	181

Selite

+	Suositus on pantu täytäntöön	(+)	Osittainen tai suunniteltu täytäntöönpano
Ø	Suositusta ei ole pantu täytäntöön	-	Ei tietoja
+	Suositus on pantu täytäntöön äskettäin	Ø!	Aiempi täytäntöönpano on peruttu

²⁰

Taulukossa esitetään, millä aloilla jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet toimenpiteistä, mutta siinä ei arvioida toimenpiteitä.